

„ŻYWE EKSPOZYCJE” NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH REZERWATÓW KRÓLESTWA DANII

Rafał Śniegocki

Abstrakt

W dobie współczesnej ochrony przyrody coraz większą uwagę przykładą się nie tylko do zachowania obszaru chronionego, ale jego właściwego zagospodarowania dla turystyki. Restrykcyjnie chronić, czy udostępniać i pokazywać? Czy jest możliwe połączenie tych na pozór sprzecznych zadań?

Świadomość ekologiczna krajów skandynawskich pozwala na wprowadzenie wielu ciekawych pomysłów. Problem omawiany na przykładzie największego rezerwatu ptaków północnej Europy: „Vejlerne”.

Wykorzystując lunety i lornetki nie zawsze mamy okazję wypatrzeć nasz wymarzony obiekt, tym bardziej, że większość rezerwatów jest niedostępna. A co gdy nasze plany krzyżuje pogoda? Połączenie techniki z tradycyjnymi metodami obserwacyjnymi stwarza nowe możliwości i przyciąga odbiorców.

Nowoczesna technologia zastosowana w duńskich „chatkach obserwacyjnych” pozwala, przy pomocy kamer rozmieszczonych w terenie, wybrać i przybliżyć interesujący odbiorcę obiekt. Eksperymentując z kamerą na „żywych eksponatach”, w ich naturalnym środowisku, podpatrujemy zachowanie zwierząt, różnorodność ubarwienia i budowy ciała.

Wyposażenie izb w komputery to podstawowy element współczesnego przekazu informacji, szczególnie dla młodszych odbiorców. To zetknięcie dwóch światów – z jednej strony młody przyrodnik w każdej chwili może chwycić lornetkę i spojrzeć przez okno, z drugiej strony ma do wyboru technikę, przybliżającą przyrodę z innej perspektywy.

Słowa kluczowe: żywe ekspozycje, turystyka

“LIVE EXHIBITIONS” BASED ON EXAMPLES OF CHOSEN NATURE RESERVES IN DENMARK

Abstract

Nowadays environmental conservation is being considered as a very important issue not only as a way of protecting areas but also as a tool of education.

Scandinavian countries are known for their awareness of ecological issues. That is why their solutions of combining conservation and tourism can be set as examples for other countries. The aim of my lecture is to describe how the biggest birds' reservation in north Europe called „Vejlerne” is adopted for people visiting this place.

Using telescope and binoculars we are not always able to see the objects we are interested in. It's even harder because most reserves are closed for tourists. And what if the weather spoils our plans? Combining the newest technology with traditional observing methods creates lots of possibilities and attracts public. In Danish „observation hides” it is possible to zoom the object we want to see by using video cameras that are placed in reservation. That allows us to see from the big close up animals in their natural habitat. We can see their behaviour, colour and body shape diversity.

In cabins also computers can be found what makes observing even more interesting for young visitors that are fluent with the newest technology. It is way to combine two completely different observation methods. Young observer can always use binoculars and try to spot an animal through window or he can use technique methods to see the nature from different perspective.

Key words: live exhibition, tourism

Ochrona nie zawsze musi oznaczać „zakaz wstępu”. W wypadku rozległych obszarów ochronnych stajemy przed olbrzymim wyzwaniem. Jak pokazać piękno natury i zaciekawić odbiorcę jednocześnie nie ingerując w ochronę ostoi, nie zakłócając spokoju bytujących tam zwierząt? W jaki sposób możemy przedstawić walory naszego rezerwatu tak, by były one atrakcyjne dla osób nie związanych z przyrodą?

Odpoczynek i nauka

Rezerwat „Vejlerne” uważany jest za największy (ponad 6 tys. ha) ptasi rezerwat północnej Europy. Ze względu na swoje specyficzne warunki położenia charakteryzuje się bardzo różnorodną i wyjątkową awifauną, tym samym stanowiąc atrakcyjne miejsce i cel wycieczek ornitologów z całej Europy. Wymaga to sprawnego rozwiązania kierunkowego turystyki i wielu urządzeń wchodzących w skład infrastruktury rezerwatu, które umożliwiają obcowanie z przyrodą bez ryzyka utraty jej cennych walorów.

Sieć złożona jest z szeregu obiektów tworzących izby edukacyjne, chaty obserwacyjne, miejsca widokowe, parkingi, miejsca piknikowe oraz centra przyrodnicze. Główny nacisk został położony na rozwiązania komunikacyjne, oferując przyjazną sieć dróg, szlaków rowerowych i pieszych. Taka struktura sprzyja większej grupie odbiorców.

Punkty edukacji przyrodniczej położone w miejscach łatwo dostępnych pełnią funkcję przystanków, które zwracają uwagę przypadkowych przejezdnych, a więc

i potencjalnych odbiorców. Zbudowane przy głównych drogach izby przyrodnicze wyposażone są w duże parkingi z miejscami na piknik, stanowiąc jednocześnie atrakcyjne miejsce odpoczynku podczas podróży. W ten sposób przypadkowi przejezdni mogą miło spędzić czas i zwiedzić przyrodnicze ekspozycje ukryte wewnątrz chat.

Co skrywa wewnątrz chaty?

Centrum przyrodnicze rezerwatu „Vejlerne” złożone jest z dwóch chat połączonych mostkiem. Oprócz podstawowego sprzętu do obserwacji, lunet i lornetek, wewnątrz wypełnione jest mnóstwem materiałów informacyjnych: plakatów, broszur, folderów i obrazów. Zwiedzający otrzymuje kompendium wiedzy na temat położenia, fauny i flory, ochrony oraz historii rezerwatu. Każdy punkt obserwacyjny posiada swój opis, z podziałem na sezon letni i zimowy. Możemy wyczytać kiedy i jakich gatunków możemy się tam spodziewać, oraz w jakiej odległości od naszego ukrycia mogą przebywać. Ciekawostką są tabliczki z numerem telefonu, umieszczone na specjalnych słupkach rozmieszczonych w całym rezerwacie. Dzwoniąc na podany numer możemy uzyskać jeszcze więcej informacji na temat punktu, w którym aktualnie się znajdujemy.

Fot. 1. Chata z jedyną prowadzącą do niej „drogą” – drewnianym pomostem
(fot. R. Śniegocki)

Photo 1. Observation hide cabin and the only road leading to it – a wooden platform

Nie zawsze jednak warunki pogodowe pozwalają na tradycyjną obserwację. Nie zawsze mamy również szczęście zobaczyć wymarzony gatunek, dla którego prze-

byliśmy tak długą drogę. Często również zwierzęta znajdują się poza zasięgiem naszych lornetek. Duńczycy zaproponowali interaktywny system multimedialny (*Interactive determination system*) przy pomocy którego nic nie stoi nam na przeszkodzie, by podglądać przyrodę z bliska, bez obawy o niepokojenie ptaków.

Fot. 2. Wyposażenie chaty – panel dotykowy fot. R. Śniegocki)
Photo 2. Equipment of the cabin – touch panel

Żywe ekspozycje

Nowoczesna technologia zastosowana w duńskich „chatkach obserwacyjnych” pozwala, przy pomocy kamer rozmieszczonych w terenie, wybrać i przybliżyć interesujący odbiorcę obiekt. Eksperymentując z kamerą na „żywych eksponatach”, w ich naturalnym środowisku, podpatrujemy zachowanie zwierząt, różnorodność ubarwienia i budowy ciała. Proste sterowanie ogranicza się do wyboru kamery i przybliżania obrazu za pomocą panelu dotykowego. Stojąc przy panelu sterowania obserwujemy efekt na panoramicznym monitorze, podwieszonym pod sufitem. To rozrywka, która łączy zabawę z funkcją edukacyjną, atrakcyjna dla każdej grupy wiekowej.

Podstawowym elementem *systemu interaktywnego* są komputery. To niezbędny element współczesnego przekazu informacji, szczególnie dla młodszych odbiorców. Stanowiska dzieli się na boksy tematyczne opisujące zwierzęta, rośliny i siedliska występujące na danym obszarze. Odbiorca sam wybiera interesujące go tematy. Połączenie obrazu i dźwięku w pokazach multimedialnych cieszy się olbrzymim zainteresowaniem zwiedzających.

Obserwacja z ukrycia

Punkty obserwacyjne połączone są ze sobą systemem szlaków i ścieżek, tworząc edukacyjną sieć rezerwatu. W okolicy każdej z chat zbudowane są parkingi, oddzielone strefą buforową od szlaków prowadzących w głąb rezerwatów. W ten sposób strefa wysokich drzew i krzewów tłumi odgłosy nadjeżdżających samochodów. Po zostawieniu naszego środka lokomocji wyruszamy w niezwykłą podróż, przemierzając labirynt ukrytych w trzcinowiskach drewnianych podestów. Łączą one ze sobą oddalone od siebie wieże obserwacyjne i ukrycia. Ciekawym rozwiązaniem są wbudowane miejsca piknikowe i miejsca węzłowe, łączące kilka zbiegających się ze sobą pomostów. Miejsca na piknik to małe, drewniane platformy ukryte w trzcinach, z ławkami i stołami. Trzciny, jako materiał naturalny, służą również do kamuflażu chat. W ten sposób miejsca obserwacji nie wzbudzają zaniepokojenia ptaków. Wewnątrz nich, podobnie jak w centrum przyrodniczym możemy odnaleźć wiele materiałów informacyjnych.

Fot. 3. Wyposażenie chaty – luneta (fot. R. Śniegocki)
Photo 3. Equipment of the cabin – telescope

Wędrówka szlakami rezerwatu „Vejerne” to niezapomniana przygoda. W centrum przyrodniczym następuje zderzenie dwóch światów – z jednej strony młody przyrodnik w każdej chwili może chwycić tradycyjną lornetkę i spojrzeć przez okno, z drugiej strony ma do wyboru technikę, przybliżającą przyrodę z innej perspektywy. Czy jest ona lepsza, czy gorsza, pozostawmy tę ocenę odbiorcom.

Rafał Śniegocki

Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych w Warszawie

r.sniegocki@lasy.gov.pl

rafal.sniegocki@poczta.onet.pl